

1 İyun Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günüdür

Mehriban xanımın diqqəti və qayğısı ilə...

Əlil uşaqlarımız sağlam həyata şans qazanırlar

Onlar dünyanın ən dəyərli varlıqlarıdır...

Onlar cəmiyyətin təməli, dövlətin kiçik modeli adlandırılan ailənin sevinci, qürur qaynağıdır...

Həmişə çox onların müdafiəyə, qayğıya, sevgiyə ehtiyacları var...

Onların gözləri ilə dünyaya baxdıqda xoşbəxtliyi, gözəlliyi, sevinci hiss edirsiniz...

Bu gün onların günüdür - Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günü.

Bu məqsədlə yolumuzu Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyinin 1 saylı 18 yaşmadək əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsindən saldıq.

Həyətə daxil olan kimi ilk diqqəti çəkməyə rəngbərəng şarlarla bəzədilmiş ərazi, yaşılıqda yaradılmış piknik ab-havası olur.

Bizi qarşılayan müəssisənin direktoru Sevinc Məlikova Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günü ilə bağlı söhbətlərdə tədbirin keçirildiyini diqqətə çatdırır.

Dövlət qayğısı, güncəli mərkəzlər, valideynlərə dəstək...

Bu müəssisə 1984-cü ildə Mərdəkan qəsəbəsində fəaliyyətə başlayıb. Adı bir neçə dəfə dəyişdirilib, mərkəz 2010-cü ildə Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən əsaslı təmir olunaraq istifadəyə verilib. Normativ üzrə 200 çarpanlıq olmaqla, əqli və fiziki sağlamlığı məhdud uşaqların daimi həyat mərkəzinə çevrilib.

Direktorla söhbətimiz zamanı o, bizə müəssisənin iş prinsipi, qəbul prosesi barədə məlumat verərək qeyd edir ki, sosial xidmət müəssisəsinə uşaqların qəbulu 5 yaşdan 18 yaşadəkdir. "Mərkəzdə stasionar və yarımstasionar (güncəli) şöbələr fəaliyyət göstərir. Uşaqlar qidalanma, geyim, tibbi və digər bütün xidmətlərlə daim təmin olunurlar. Ümumilikdə valideynlərə dəstək üçün müəssisə daxilində iki güncəli qayğı mərkəzi fəaliyyət göstərir ki, onlardan biri burada, digəri isə Pirallahıda yerləşir".

Hazırda müəssisənin stasionar şöbəsində 153, yarımstasionarda isə 17 uşaq olduğunu deyən S.Məlikova qeyd edir ki, onlar bütün sosial xidmətlərlə, dövlət qayğısı ilə əhatə olunurlar.

Müəssisəyə uşaqların qəbulu üçün vətəndaşlar ərazi üzrə Sosial Xidmətlər Agentliyinin filiallarına və ya DOST mərkəzlərinə müraciət etməlidirlər. Tələb olunan sənədlər təqdim olunduqdan sonra uşağın göstəriciləri uyğun gəlirsə, Elm və Təhsil Nazirliyinin xüsusi məktəblərində təhsil almadığı halda müəssisəyə qəbul olunur. İlk mərhələdə uşaqların psixoloji qiymətləndirilməsi həyata keçirilir.

Daha sonra valideynlərin istəyinə, şəraitinə, sosial vəziyyətinə əsasən, uşaqların stasionar və ya yarımstasionarda yerləşdirilməsinə qərar verilir. "Çalışırıq ki, uşaqlar güncəli qayğı mərkəzlərinə yerləşdirilsin, ailədən qayılmasın. Bütün hallarda ailə qayğısı vacibdir. Mehriban xanım Əliyeva dəfələrlə öz çıxışında qeyd edib ki, heç bir müəssisə ailə qayğısını əvəz edə bilməz. Müəssisələrimizin qarşısını nə qədər ala bilsək, o qədər yaxın oluruq. Leyla xanım Əliyeva da müəssisəyə tez-tez baş çəkir, uşaqlarla maraqlı vaxt keçirir", - deyir müəssisə rəhbəri Əliyeva.

Xüsusi uşaqlarla işləməyin böyük məsuliyyət tələb etməsindən danışan S.Məlikova vurğulayır ki, mərkəzdə mühafizəçidən, sosial xidmət işçilərindən rəhbər heyətə kimi hər kəs səbir nümayiş etməlidir: "Sağlamlıqdan asılı olmayaraq, uşaqlarla işləmək, onlara qayğı göstərmək səbirli olmağı tələb edir. Bizim sahədə bu, çox vacibdir, çünki ən həssas əhali qrupu ilə işləyirik".

Şuşa şəhərinin maketi, Qız qalası və digər əl işləri...

Uşaq müəssisəyə qəbul olundandan sonra bir həftə ərzində sosial işçilər onun bacarıqlarını qiymətlən-

dirirlər. Bundan sonra həmin uşaqda nəyi inkişaf etdirmək, nəyin üzərində işləmək lazım olduğu müəyyən edilir. Qiymətləndirmə əsasında reabilitasiyaya cəlb olunurlar. Bundan başqa, ehtiyac yaranarsa, uşaqlara dərman müalicəsi də təbii olur.

Uşaqlarda zəruri fiziki vərdişləri formalaşdırmaq, onların istedadlarını, bacarıqlarını, əmək qabiliyyətlərini inkişaf etdirmək üçün müəssisədə dərman müalicəsi fəaliyyət göstərir. Elə biz də direktorla söhbətimizə davam edərək həmin dərman müalicəsi uşaqların fəaliyyətini izləyirik.

İlk daxil olduğumuz Əli iş otağında uşaqların muncuqdan, müxtəlif rəngli kağızlardan, ağac qabığından hazırladığı bayram atributları, Şuşa şəhərinin maketi, Qız qalası və digər əl işləri ilə qarşılaşırdıq.

Daha sonra Sevinc xanımın digər otaqları baş çəkirik. Əmək otağında qızların parça üzərində muncuqlu tikişlə məşğul olduqlarını görürük. Burada bizi Fəqan ürəkədən gülümsü ilə qarşılayır. Bizimlə ünsiyyətə, söhbətə can atır. Gözlərindəki sevinci hissini bir anlıq görmək isə hər şeyə dəyər. Onlarla sağollaşdıq digər dərman müalicəsi baş çəkirik.

L.Əliyeva qeyd edir ki, 2010-cü ildə müəssisədə əsaslı təmir işlərindən sonra hər bir şərait yaradılıb: "Mehriban xanımın diqqət və qayğısını hər zaman hiss edirik. Valideyn himayəsindən məhrum, əlil uşaqlara xüsusi diqqət, bu sahədə həyata keçirdiyi layihələr əvəz olunmazdır. Mehriban xanım Əliyevanın tapşırığı ilə uşaqların sağlam, xoşbəxt və firavan həyat sürmələri üçün müəssisədə lazımı şərait yaradılıb. Fond tərəfindən aparılan yeməkdən qurtularaq uşaqların sağlamlıq və daha rahat, müasir binada yaşayır, həm də həyat dərslərini öyrənirlər".

Daha sonra üz tutduğumuz emalatxanada uşaqların hazır qələbdən çıxarılmış rəngləmələri ilə rastlaşırıq. Metodist Zoya Allahverdiyeva isə onları yönləndirirdi. Söhbətimiz əsnasında o qeyd edir ki, uşaqların bu vərdişlərlə yiyələnməsi onların qavrama səviyyəsindən, həvəslərindən asılı olaraq dəyişir. Rəngləmə ilə məşğul olan Azad həm də bizə "Azərbaycan" şeirini söyləyir. Onu dinlədikdən sonra isə azyaşlılar üçün olan oyun otağına keçirik. Burada bizi Fəqan ürəkədən gülümsü ilə qarşılayır. Bizimlə ünsiyyətə, söhbətə can atır. Gözlərindəki sevinci hissini bir anlıq görmək isə hər şeyə dəyər. Onlarla sağollaşdıq digər dərman müalicəsi baş çəkirik.

Uşaqlar yaşayarımdan psixoloji seanslara cəlb olunmalıdırlar

Psixoloq Könül Babaşzadə ilə söhbətimiz zamanı o qeyd edir ki, uşaqlarla iş əsasən fərdi şəkildə həyata keçirilir, amma qrup halında da seanslar baş tutur. "Ümumiyyətlə, valideyn nəzarəti olsa, o zaman ağırlaşmazlar. Onların özünəməxsus bacarıqları formalaşmış olar. Bu həmçinin valideyn üçün də rahat olar", - deyir Könül xanım vurğulayır.

Psixoloq otağından ayrılaraq yolumuza davam edirik. Bizi müşayiət edən S.Məlikova deyir ki, stasionarda yaşayan uşaqlarla valideynləri istədiyi vaxt görüşə, hətta ərizə yazaraq istədiyi müddətə ev məzuniyyətinə götürə bilərlər.

Musiqi socalarının yayıldığı musiqi zalına üz tuturuq. Burada kimisi ifa edir, kimisi rəqs edirdi. Müəllim Natəvan Əliyeva bildirir ki, uşaqların bacarıqlarına, həvəslərinə əsasən, onlara rəqs, müxtəlif musiqi alətlərində ifa etmək öyrədilir. Bəzilər bir neçə dərəcə, digərləri isə bir neçə aya bu bacarıqlara yiyələndiriliblər.

Ümumiyyətlə, əlilliyi olan uşaqların uğurları barədə çox eşidirik. Həm musiqi, həm idman, həm də digər sahələrdə. Elə Sevinc xanım da bildirir ki, müəssisənin uşaqları həm yerli, həm də beynəlxalq yarışlarda, festivallarda, təd-

birlərdə iştirak edir və uğurlu nəticələr qazanırlar.

Müəssisənin idman müəllimi Fərid Cəbrayilov deyir ki, uşaqlara stolüstü tennis, boccia, futbol kimi idman növləri üzrə təlimlər keçirilir. "Xüsusi uşaqlarla işləməyin çətinliyi yoxdur, sadəcə daha artıq diqqət və qayğı lazımdır. Bu, böyük məsuliyyət tələb edir. Digərlərinin bir-iki dəfəyə götürmə qabiliyyəti varsa, həssas uşaqlara bir neçə dəfə təkrarlamaq, söhbət izah etmək lazımdır. Təlimlər, məşqlər əsasında bəzi uşaqlar bir neçə ay ərzində müəyyən bacarıqlara yiyələndirilib milli və ya beynəlxalq idman yarışlarında iştirak edə bilərlər", - deyir o bildirir.

Əlilliyi olan uşaqların iştirak etdiyi yarışlardan biri boccia idman növüdür. F.Cəbrayilov qeyd edir ki, bu idman növü üçün uşaqların ən azı 3-6 ay çalışması lazımdır. Oyun uzunluğu 24-28 metr, eni 2.5-4 metr olan düzbucaqlı meydançada həyata keçirilir. İki topdan istifadə olunur - uşaqların əllilik dərəcəsinə uyğun olaraq biri yumşaq, digəri bərk olur. Toplar iki oyunçu arasında hədəfə atılaraq oynanılır.

Sevginin günü yoxdur

Müəssisədə uşaqların nitq qüsurlarının aradan qaldırılması üçün loqoped də fəaliyyət göstərir. Səbuhi Soltanov deyir ki, ilk mərhələdə uşaqların nitq qüsurları ilə bağlı 3 aylıq program həyata keçirilir. Ehtiyac olarsa, növbəti baxışa götürülür. Bundan əlavə, diaqnozundan, danışıq qüsurlarından asılı olaraq, reabilitasiya programı seçilir və ona uyğun bərpa prosesi keçirilir. "Bəzi uşaqlarda daha tez nəticə alınır, bəzilərində 3 aydan çox çəkkə bilər. Yaxın vaxt ərzində hədəflərimiz olur. Məsələn, samit səslərinin tələffüzündə problem olanda korreksiya programı daha tez bitir. Amma autizm sindromlu, ümumilikdə inkişaf pozuntusu olan uşaqlarda program daha uzun olar. Serebral iflicli uşaqlarda dizartriya nitq qüsuru olur ki, bu zaman işin əsas istiqaməti artıq bacarıqların formalaşdırılmasıdır. Bu həmçinin valideyn üçün də rahat olar", - deyir Könül xanım vurğulayır.

Psixoloq otağından ayrılaraq yolumuza davam edirik. Bizi müşayiət edən S.Məlikova deyir ki, stasionarda yaşayan uşaqlarla valideynləri istədiyi vaxt görüşə, hətta ərizə yazaraq istədiyi müddətə ev məzuniyyətinə götürə bilərlər.

Musiqi socalarının yayıldığı musiqi zalına üz tuturuq. Burada kimisi ifa edir, kimisi rəqs edirdi. Müəllim Natəvan Əliyeva bildirir ki, uşaqların bacarıqlarına, həvəslərinə əsasən, onlara rəqs, müxtəlif musiqi alətlərində ifa etmək öyrədilir. Bəzilər bir neçə dərəcə, digərləri isə bir neçə aya bu bacarıqlara yiyələndiriliblər.

Ümumiyyətlə, əlilliyi olan uşaqların uğurları barədə çox eşidirik. Həm musiqi, həm idman, həm də digər sahələrdə. Elə Sevinc xanım da bildirir ki, müəssisənin uşaqları həm yerli, həm də beynəlxalq yarışlarda, festivallarda, təd-

Əsmər QARDAŞANOVA, İltam BABAYEV (foto), "Azərbaycan"